

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIO Y REDACCIO
LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIO
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Extranger, 5.

Las postrimerías del home.

DINAMICA ELECTORAL

EL nostre bon amich don Dionís Puig, meteorólech acreditat per la secció diària de *Dinàmica atmosfèrica* que publican alguns diaris locals, ha d'estar indignadíssim si s'ha enterat de las alusions que aquests díes passats li dedica en *Pol* desde *La Veu*.

Perque es el cas qu' en *Pol*, malgrat esser el Gran Elector de la Lliga, com li ha dit *El Poble Catalá*, l'ha errada llastimosament en las sevas profecías respecte á las eleccions municipals del diumenge darrer. Y l'home, al veure's en situació una mica ridícula, vol quedar mitj bé dihent que á n'ell li ha passat ab els pronóstichs electorals lo que devegadas li passa á n' en Puig ab els pronóstichs del temps.

Vaja, senyor *Pol*, que no está gens bé carregar el mort d'aquesta manera á un honrat meteorólech que no fa mal á ningú. En Puig, dintre de la seva especialitat, es un home notable y l'acostuma á encertar admirablement. En cambi, en *Pol*, ab tot y la seva experiencia electoral y el may prou alabat Diccionari de la Lliga, acaba de fer una de las més grosses planxas que constan en els anals dels profetas fracassats. Y es inútil que vulgui dissimular la terrible ensopegada ab uns jochs de xifras, qu' ell converteix en uns veritables jochs de mans, puig tothom s'adona desseguida de las trampas que hi ha.

Ja hi pot donar en *Pol* tantas voltas com vulgui, que 'l fracás de las sevas profecías es evident. El dissapte á la nit en la secció *Al dia* de *La Veu*, el Gran Elector digué la seva paraula solemniat. Segons ell, mestre en la presciencia aritmética de las eleccions, el total de vots que á l'endemá obtindrían els diversos partits en lluyta sería aquest: radicals, 25,000; Lliga, més de 20,000; esquerra catalana, de 14 á 15 mil; Comité de Defensa Social, uns 9,000. Ja advertía en *Pol* qu' ell no s'hi jugaria un duro. Va fer molt santament en no fer juguescas tan perillosas.

Tres ó quatre díes avans de las eleccions, en *Pol* encare afirmava més. Afirmava qu' en la lluyta del diumenge el primer lloch fora pera la Lliga, y que així ho regoneixían amichs y enemichs. Pero lo que més ha destruhit el prestigi profétich d'en *Pol* es la profecia que feu en el número de la senmana pasada del *Nuevo Mundo*, ahont escriu unas crónicas catalanas que firma ab el pseudónim de *Roger*. En la seva crónica assegurava que 'l resultat de las eleccions á Barcelona fora 'l següent: 12 ó 13 regidors

lerrouxistas, 11 ó 12 de la Lliga, 2 ó 3 de l'esquerra y 1 ó 2 carlins. Ja poden veure 'ls nostres llegidors com el poble barceloní ha esguerrat els comptes de la lletera que á la plassa de la Cucurulla s'havían fet.

Y es que la dinàmica electoral es una cosa molt més difícil y incerta que la mateixa dinàmica atmosfèrica, ja prou embolicada y exposada á errors de primera magnitud. Al cap y al últim, el meteorólech té barómetros pera apreciar la pressió atmosfèrica y higrómetros pera calcular l'humitat. En política electoral no hi ha aparells físichs de càlcul, per ara al menys, y el més pintat s'equivoca de mitj á mitj, sense que hi valguin deu anys d'experiencia y els tomos voluminosos de Diccionaris més ó menys ben fets.

Tenia rahó aquell conspícuo regionalista que deya l'altre día que no hi ha manera de pendre 'l pòls al cos electoral. No hi ha res més difícil d'endavinar que l'estat d'opinió de las multitudes y dels pobles. Un'altra prova palpable d'aixó está en els resultats del vot obligatori. Quan tothom se creya que la intervenció dels ciutadans fins ara passius y anomenats neutres, sería favorable á las tendencias conservadoras y retardatarias, ara 'ns trobém ab que afavoreix als partits avensats y d'oposició al régim vigent. A Barcelona, á Madrid, á Valencia, á Sevilla y en moltas més capitals importants d'Espanya ha quedat ben demostrat.

Davant d'aqueixas sorpresas que reservan las eleccions, lo més prudent fora abstindre's de fer calendaris y esperar els escrutinis. Pero compreném que aixó es impossible de conseguir. El fer cábalas sobre 'ls vots que 's treuran y 'ls regidors que sortiran victoriosos es un vici arrelat, y ab ell succeheix com en tots els vicis. Inmediatament després d'un desengany, se fa formal propòsit de no reincidir; pero al cap de poch temps se torna á la taleya. Es el mateix cas dels que jugan á la rifa de Madrid. Cada cop que no treuen prometen no tornar may més á jugarhi; al cap de poch temps tornan á comprar décims ó bitllets y de nou fantasiejan dolosamente sobre la inversió dels milers que han de treure.

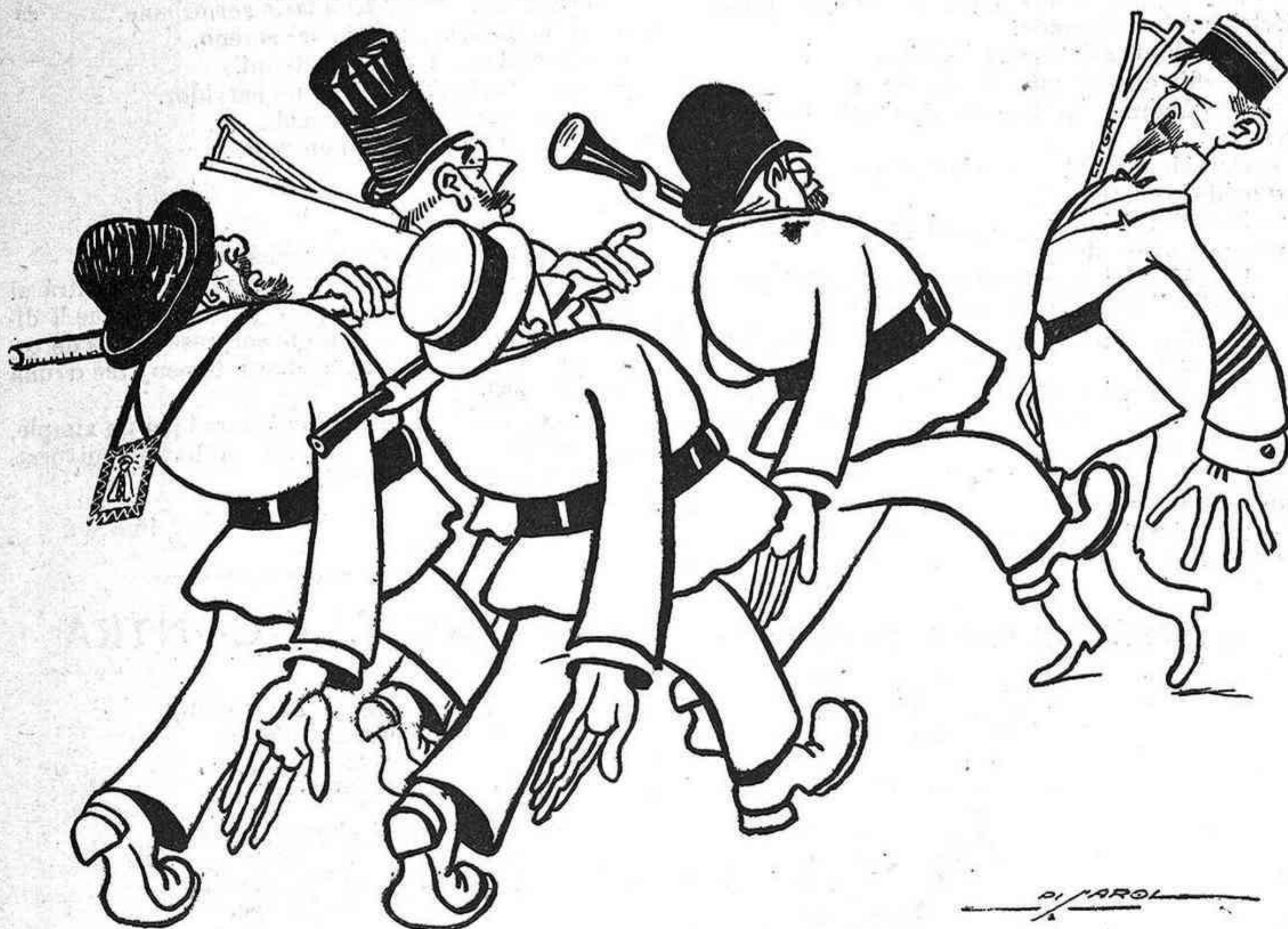
En *Pol*, profeta d'eleccions, acaba de fracassar dolorosamente. Pero ja veuran vostés com á las eleccions vinentas, l'home reincidirá en la exposada costúm d'anticiparse als escrutinis y de fer á la bestreta un repartiment de vots, que per prudencial que sigui resulta sempre imprudent.

WIFRET

CONTINGENT ACTUAL DEL EXÈRCIT CAMBONISTA

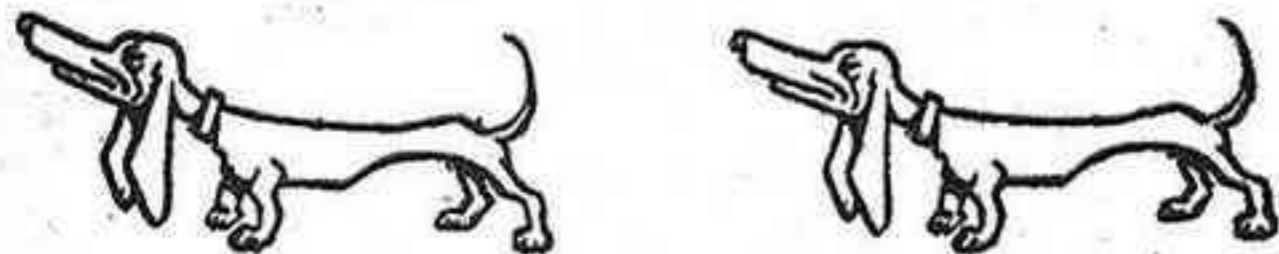

Quatre soldats y un cabo.

¿QUÉ?...

Un altre li parlava. ¿Qué li deya
qu' estés ella escoltant?...
Sería de son gust, porque ella reya
y ell reya tot parlant.
¿Sabría dirli cosas, que ignorantlas
no sé dirilas'hi igual?
Perque ella reya ab gust, tót escoltantlas...
¡Son riure m' ha fet mall...

JOBICO

AIXÓ 'S FA AIXÍ

Sempre havia tingut á don Maurici per un ximple.
Y quan va arribar als meus oïdos que 's presenta-
va candidat pera concejal, encare vareig tenirli més.
Un home que no sab ni l' A, B, C dels negocis
públichs, que ignora completament quinas son las
necessitats de Barcelona, qu' es incapás de coneixe
quán ha de dir que sí y quan ha de votar que nó,
¿qué diable podía anar á buscarhi al Municipi?...
Així mateix vareig tenir l' honor de manifestarli
el día avans de la batalla:
—Suposant que resulti elegit, ¿qué hi farà vosté
al Ajuntament?
—Administració, molta administració, res més que
administració.
—Pero ¿ja está vosté enterat de lo que aquesta
paraula significa?

—¿Administració?... Ja ho crechl... Aixó ho sab
tothom.

—No obstant...

—Deixis de quentos. La qüestió es que 'l meu
nom surti triomfant de las urnas. Lo demás, poch
amohino 'm dona.—

Sempre havia tingut á don Maurici per un ximple,
pero may m' ho havia semblat tant com en aquells
moments.

*
*
*

Gracias á haver sigut els seus electors més nume-
rosos que 'ls altres y per alló de

*que Dios ayuda á los malos
cuando son más que los buenos,*

don Maurici va tenir la desgracia de sortir elegit.

Y apenas va divulgarse la nova del seu triomf, la
casa del flamant concejal va omplirse de gent.

—¿Vindrán á felicitar-me?—preguntá al seu criat.

—No li sabría dir. No més sé que tots ells mani-
festan que l' han de veure desseguida.

—Féslos entrar, un á un.

Y un á un, com havia ordenat don Maurici, varen
anar entrant.

Primer va presentarse un senyor gras qu' esbufe-
gava com una manxa foradada.

—¿No 'm coneix? Soch el betas-y-fils del cantó.

—Ahl... ¿Y qué se li ofereix?

—Venía á veure si, ara que l' hem fet regidor, ens
posará una font á la plasseta.

—Procuraré complaure'l.

Comparegué el segon visitant.

—Li agrahiríam, don Maurici, que 'ns fes arreglar
l' empedrat.

—Está bé.

- Entrá l' elector número tres.
 —Voldria, don Maurici, que 'ns coloqués un fanal eléctric a la cantonada.
 —Prenc nota dels seus desitjos.
 El desfile de visitants va anar seguint.
 —Don Maurici, m' hauria d' obtenir un *pase* pel tranvia.
 —Don Maurici, el meu nebot té ganas d' entrar al cos médic municipal.
 —Don Maurici, es necessari que fassi construhir acerades al davant de casa.
 —Don Maurici, convindria que ordenés la plantació d' arbres al nostre carrer.
 —Don Maurici, m' hauria de buscar un empleo pel meu noy gran.
 —Don Maurici, volém una cloaca.
 —Don Maurici, espero que 'm proporcionarà una plassa de burot.
 —Don Maurici, els fanals del nostre barri no donan gota de llum.
 —Don Maurici, hauria de fer concedir una subvenció al nostre casino.

DESPRÉS DE LAS ELECCIONS

—Jo sempre havia cregut que la dreta era la més grossa. Y, teniu, les la més petita!

- Don Maurici, jo vull ser municipal.
 —Don Maurici, m' agradaria ser urbano.
 —Don Maurici, desitjo ser sereno.
 —Don Maurici, recordis de mí.
 —Don Maurici, pensi ab un servidor.
 —Don Maurici, no m' olvidi.
 —Don Maurici, confío en vosté.

* * *

A la una en punt varen acabarse las visitas.
 Y á la una y set minuts, quan el criat entrá al despaig del nou regidor pera participarli que 'l dinar era á taula, observá ab la sorpresa qu' es de suposar, que don Maurici acabava de penjarse d' una viga del sostre.

Sempre havia tingut á don Maurici per un ximple, pero confesso ingénuament que m' havia equivocat.
 Don Maurici es un sabi.

MATIAS BONAFÉ

EL PRO Y LA CONTRA

Qui va massa á poch-á-poch,
 no arriba puntual enloch;
 pro qui corra molt, tampoch,
 perquè ensopega.

Qui 'n té cinch y 'n gasta set,
 al Hospital se 'n va dret;
 pro 'l qui d' or té massa sed,
 també es de planye.

Quan hakis de menjá un mos,
 vés que sigui ben curiós;
 pro si ets massa escrupulós,
 patirás gana.

Si pots anar ben mudat,
 no vagis espellifat;
 pero 'l gat que va enguantat
 no cassa ratas.

No planyis gayre las mans,
 que del treball ve 'l descans;
 pero 'ls archs massa tivants
 aviat se trencan.

Si vols viure anys ab salut,
 no siguis gayre golut;
 pró 'l poch menjar també ha dut
 molts anemias.

Las mentidas y embolichs
 te portarán molts fatichs;
 pro si ets franch y clar, d' amichs
 no 'n tindrás gayres.

Guarda bé en un reconet
 una poma per la sed
 y un trago de vi ranciet
 per si tens gana.

M. BADÍA

ALEGRÍA SENSE GOIG

Sigué una caparrada, un rampell, com un ram de bogeria, però ja se sab que 'ls boigs fan bitllas. El senyor Malrubí tingué una pensada, y aquellas mil pessetas que constituían el dot de la difunta Laya, guardadas fins aquell día ab religiós mirament com á sagrada reliquia, se convertiren de sobte en un tros de paper, en un bitllet de la rifa de Nadal, en un lleig 9,999, que rebutjava tothom.

UN CANDIDAT DEL COMITÉ DE DEFENSA SOCIAL

—¡Ni ab ciris del monument!...

Diu que Sant Just torna per casa; Sant Just ó la Laya degueren intervenir aquell any en el bombo de Madrit. El 9,999 havia tret la grossa.

***

Al mitj día, com de costum, el senyor Malrubí empenqué la marcha. Entre 'l seu obrador del carrer de Vigatans y el piset del carrer de Rosal, nfu de la seva modestíssima existencia, s' interposavan las Ramblas, plenas llavors de gent adalorada y d' estaquiots badoquejant de cara á las pissarras.

—¡A Barcelona!

—¡La primera, aquí!

—¡Ha vingut la primera!

—¡Ha caygut á Barcelona!

—Els badochs comentariejavan, xarrotejant uns ab altres, satisfets, somrihents, ab ayre de presumpció patriótica-rifesca.

El senyor Malrubí sentí una extremitut. Mirá la pissarra igual que 'ls que l' enrotllavan y 's quedá entontit. El cap li bullía, el cervell se li esclafava baix la pesantor feixuga de quelcom desconegut, una onada de sanch li enterbolía el coneixement; girá l' espatlla, tambalejant com un borrarxo, y enfilá pel carrer de Sant Pau, perduda l' esma y la voluntat.

El 9,999, en xifras grossas, se destacava á dalt de tot de la pissarra.

***

El bon home seguía 'l pis com si no sapigués els topants de la casa: del menjador á la saleta, de la cuyna á la escala, de la galería al rebost, d' assí, d' allá, sense causa ni motiu; el senyor Malrubí 's movía com un esquirol engabiat, produhint la major extranyesa á la pobre Mariagna, la rellogada vella que 's cuidava de tenirli la minestra á punt. L' amo no tenía gana, havia perdut la característica carpanta, estava roig com un perdigot y murmurava maquinalment á cada pas:—¡Sis milions! ¡Sis milions!

Per ff, l' home desbotá; alló no podía aguantarho dintre del cos: la felicitat es expansiva, y el senyor Malrubí ab els ulls fora del cap se dirigí á la rellogada:

—Soch rich, senyora Mariagna, soch rich, pero no ho digui encare á ningú. ¡He tret la primera! ¡Sis milions! ¡Sis milions!

La velleta se 'l mirá de fit á fit, y observant aquella incoordinació de moviments y aquella repetició de paraulas, abaixá la testa y filosóficamente li contestá:

—Deixiu corre, senyor Malrubí. Segui á taula y dini, que la escudella 's refreda.—

Y butzinejava, tot anant-se'n cap á la cuyna:

—¡Pobre home! Si aixó no li passa, será qüestió d' avisar al metje. Vés ara per hont las enfla. ¡Bonas festas se 'ns preparan!

***

La primera idea que se li ocorregué al amanyagat per la fortuna fou la de ser propietari. Una casa propia, una bona casa, una casa gran, espayosa, sólida, bonica, nova,

artística, ab tota classe de comoditats; aquést sigué 'l primer desitj. Quan estigués acabada, deixaria l' esquit piset, calent al estiu y gelat al hivern, sense ventilació ni llum, hont el sol hi entrava de rellisquentas per l' únich espay d' esbarjo que li quedava, una petita eixida ab vistas á un cel-obert, plé de fustotas y cunills del vehí de la botiga.

Un conegut li havia recomenat un arquitecte.

—Procuri que 'l senyor Sarrons li fassi 'ls planos. Es un galán subjecte, treballa bé; es carot, aixó sí, però hi té bona má; ne sab de debó. No més li diré qu' es deixeble d' en Gaudí, ¿sab?, aquell de la Sagrada Familia.—

Avans dels vuyt días ja arreglaren els tractes. En Sarrons al principi feya de pencas, tenía moltes ocupacions, no podía pas atendre'l, éll era un home que no admestia ingerencias dels propietaris ni de ningú; ab éll que no li anessin ab regateig, ni ab mesquinesas. Per últim aceptá per ferli un favor, per complaure'l. Y 'l senyor Malrubí, tocantlo per l' espatlla, se 'n havia despedit amigablement:

—Tiri al dret. Vosté mateix.—

***

Comprat un solar, en Sarrons comensá á fer de las sevas.

Alló de la torratxa, la galeria envidriada, el colomar, el gran galliner, una gran eixida á peu plá, un quartet pera la bugada, tot havia sigut rebutjat per l' Arquitecte. Per carrinclonerías y cosas cursis, que no l' anessin á buscar. Ell volfa que la casa del senyor Malrubí fos una meravella artística, una edificació *tipo*, un model, un cap de brót. Alló havia de ser el *triomf de la línia torta*, y tot havia de ser novíssim, capgirat y descentrat. El menjador era una gran pessa circular subterrània; totes las habitacions y estancias eran rodonas; las portas y demés oberturas, ovaladas; la reixa del contorn, torta; las parets tortas; las xameneyas, tortas; y fins el sol ondulat, com una mar plena d' onadas. En vá l' amo s' atreví á insinuar, ab tota la timidesa y respecte deguts al senyor Arquitecte, qu' alló, tal vegada, causaría mal efecte.

—No sigui ceva, home, no sigui ceva—li havia contestat en Sarrons—¿Qué sab el gat de fer culleras?—

El pacient Malrubí s' aconsolava pensant que s' faría més tart una torreta á Vallvidrera, dirigida per éll mateix, s' entén, al seu gust.

—Me sembla que ab un mestre d' obras podré tractarhi ab més franquesa. Com que 'ls Arquitectes son gent de carrera, jo ja ho veig, han estudiat molt y están gelosos de que 'ls surtin malament las obras. Un hom no hi entén prou y devegadas surt ab ciris trencats. Pero aconsolomnos, qu' una joya artística tampoch la té tothom qui vol.—

No passava senmana que 'l senyor Sarrons no anés á parlar ab el propietari.

—He pensat que las parets del menjador revestidas de marbre rosa farían el gran efecte.

—Com li sembli, senyor Sarrons.—

—Si las columnas las fessim de marbre verdosench, en lloch de pedra, s' hi destacarían y fora una nota molt elegant y senyoresca.

—De la manera que vosté digui, senyor Sarrons.

—Es qu' aixó encarirá 'l pressupost de material y els treballs pujarán igualment.

—Vosté mateix, senyor Sarrons.

—Aixís demá hauría d' extendre dos nous libraments: un pels gastos de transport y un altre per l' encarregat.

—Ho deixo á la seva má. Vosté hi entén més que jo. Seguiré 'ls seus consells. Mani y disposi, senyor Sarrons.

Y d' aquesta manera, un día eran las aplicacions de bronzo del reixat, y un altre la socolada del davant, y més enllá els primers trams de la escalinata, y á tota modificació ó millora que li proposava el senyor Malrubí invariablement li deya:

—Vosté mateix, senyor Sarrons.

***

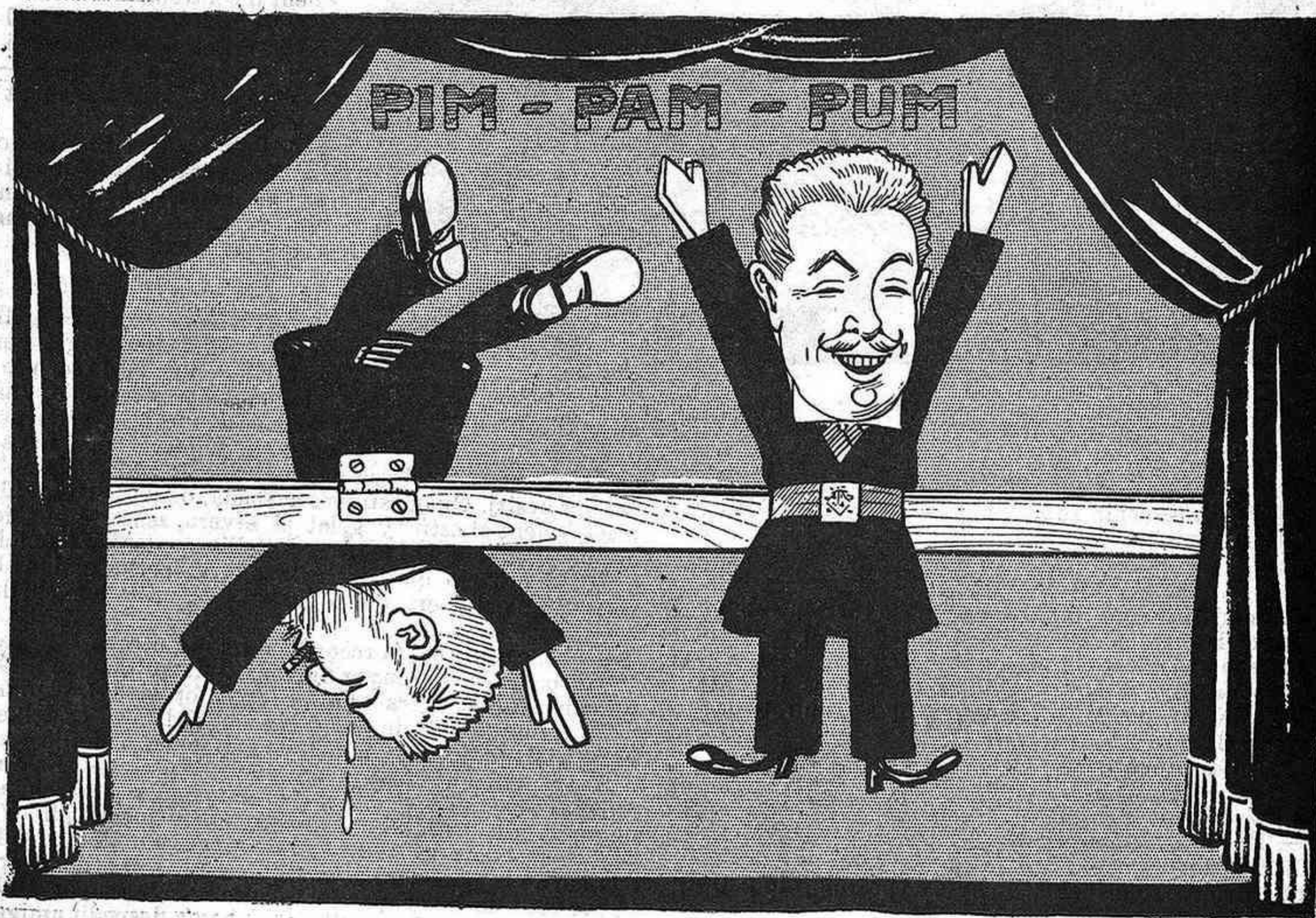
Convencut de que la seva fóra una casa may vista, el novell amo ni intentá desflorar las sevas ilusions tafanejantli la creixensa.

—Aixís tot seré nou pera mí; els conjunts y els detalls. ¡Y qué me 'n hi passaré d' horas contemplantla!—

Mes un jorn malestruch el Banch de Barcelona va dir prou. Lo que no s' havia atrevit á dir al senyor Sarrons el babau propietari, va clavarli el Banch de barra á barra. Els sis milions de la rifa allí depositats eran ja cosa pretérita. De mica en mica s' havían agotat, y allavors el senyor Malrubí no tingué altre remey que passar á veure 'l seu palau encantat.

Y ho era un encantament. Fora de las monstruosas y caragoladas reixas que cercavan el terreno, á ran de terra no s' veyá ni mitj pam d' edificació. Un clot inmens, com degut á una ensolciada sísmica, ofería en son sí á deu ó dotze metres de fondaria una capritxosa rotonda á la qual se devallava per una rampa en espiral, plena de columnas tortas y arcadas á punt de caure en apariencia. Allí, en aquell *toboggan* cap girat, restava la fortuna del senyor Malrubí, esmersada en donar vida y forma tangible al somni més extravagant, á la *pesadilla* més artís-

QUAN LA PILOTA FUIG DE LA MÁ...

L' Esteva d' esquena cau
y l' altre exclama ab desfici:
—¡Victorial... ¡Vival... ¡Salaul...
¡¡Dos anys més de sacrifici!!

RESTAURANT FILARMÓNICH

— Escolteu: ¿No hi havia orquesta aquí, avans, a l' hora de dinar?

— Sí, senyor; pero quan apreta la calor, l' havém de suprimir... Al só de la música, els formatges se 'ns posan a ballar.

tica del senyor Sarrons, morrut, intractable, indignat al saber que la seva edificació *tipo* no lograría la plasticitat anhelada.

* * *

Del terreno, venut á mal preu pera pagar deutes n' ha tret el senyor Malrubí unas quantas centas pessetas qu' ha convertit en valors del Estat. No posseheix la joia arquitectónica, ni la carrinclona torreta de Vallcarca.

Si algú li pregunta:

— ¿En què 'ls ha empleat els diners de la grossa?—

Contesta ab el cap acotat y la vista baixa, com avergonyit de confessar un crim:

— En el triomf de la línia torta.

Y ningú l' entén.

XAVIER ALEMANY

CONSELL A UN AMICH

Avans no 't casis, Melcior,
un consell te vull donar
que si 'l sabs aprofitar
t' anirà d' alló millor.

El meu consell no té preu
y segui'l no costa gayre:
tira una moneda en l' ayre
y 't sortirà cara ó creu.

Si 't surt cara, creume á mí,
no vulgas casarte encara,

puig voldrà dir que molt cara
la dona t' ha de sortí.

Y si 't surt creu, ¡pasterada!,
el matrimoni abandona,
puig voldrà dir que la dona
fora una creu molt pesada.

VICTORI FERRER

GLOSARI

EL GLOSADOR VOTA

El glosador, encara que sia major d'edat, i quasi coronel d'edat, per mal que li estiga'l confessar-ho, no havia anat mai a votar.

Al glosador li semblava una cosa tant solemniat, tant trascendental, tant cívica, això de que amb una papeleta's pogués fer un regidor, que no's creia digne de tal acte; però la llei és llei, i desde'l moment que ja'l votar no era un dubte, sinó una obligació sagrada, va triar una candidatura de tot el floret que van portar-n'hi, i am pas segur i el pit endarrera se'n va anar cap a les urnes.

L'urna que li tocava la tenien en un colegi que a més de colegi electoral era un colegi d'infants; un lloc ont ensenyaven de lletra'ls jorns que no hi havia «votada», una gavieta de ciutadans pera que aprenguessin de llegir i després sapiguessin a qui votaven; i entre

això i el pas que donava, el glosador pensava pel camí: el pas que vas a donar és molt serio, vas a «exercir», vas al «Temple», vas a l'«Ara», vas a l'«Altar», i un misticisme concentrat l'omplia d'unció ciutadana.

Al ser a la porta s'anava a senyar, però uns homes am moltes paperetes, com revenedors de gloria, que proclamaven les virtuts de tots els que's sacrificaven pera'l bé de la nostra Ciutat, el van destorbar i va entrar a dintre.

A dintre cregué trobar-hi l'altar major, els sacerdots, lluminaries i finestrals; no com en els temples cristians, però sí com a iglesies laiques; hi cregué trobar homes vestits amb una lliturgia pagana, asseguts a sota d'un dosser, amb un triangle al mig del pit i unes balances a la mà; hi cregué trobar un gran llibre obert amb el flairí de la llei, i avençant, amb els neòfits, es va anar apropant a l'Urna.

Allí'l glosador va extranyar-se. La taula de la llei ja hi era, però era una taula de fusta blanca, una d'aquelles taules tacades am tota la tinta d'oficines i totes les suors de maneguins de sis generacions d'escribans; l'Urna també, però no era una Arca, era un pot de vidre mig polsós, més propi pera sangoneres que pera dipositar-hi'l vot. D'homes n'hi havia vuit o deu, però no feien magestat; eren amics de cafè, de cervesia, de Rambla, que en comptes de fer-me jurar, van dir a n'el glosador: «Hola! Ets tu?», i de Triangles, i de Balances i de Magestat, i de Lliturgia, no se'n hi veia ni rastre. Lo que's veia era un quadro gràfic, combatent la tuberculosi, pregant que no s'escupís. El glosador va mirar a terra i va haver d'apartar la vista.

Una mica desenganyat, va mirar l'escola que'l voltava. Hi havia una capsa de rellotge, només am capsa, però sense rellotge; hi havia un rentamans, però sense aixeta; hi havia piçarra, quasi blanca; hi havia una biblioteca am dos paquets que devien ser actes d'unes altres eleccions, i aquets dos llibres: «El año Evangélico» i «Fábrica de camas torneadas».

Allò era l'estudi i això'l col·legi. L'escola era municipal i els votats municipals; o sien regidors, o pares del poble. Els que surtissen d'aquell col·legi havien de dur aquelles escoles, i això encoratjà al glosador.

Havem votat homes, ens vàrem dir; ara duran piçarres noves i posaran rellotge a la caixa, i aixeta al rentamans, i llibres a l'armari, i tenint piçarra i rellotge, rentamans i llibres pera apendre, tindrem netedat, ciencia, puntualitat i saviesa. L'anar a votar és una gran cosa.

* * *

Més, ai!, com diuen els poetes, a darrera hora s'ha sabut que han guanyat els radicals, i el glosador recorda molt bé que'ls seus parents d'opinió van ser dels que van votar en contra del Pressupost de Cultura.

XARAU

FLORS Y VIOLAS

—¿Hi hauria qui preferís, poguent sé una gran senyora y tenir qui la servís, quedarse humil servidora?—

Aixó, al véuret ben vestida, preguntan, plens de candor, els cor aixuts qu' en sa vida compendrán lo qu' es amor.

No 'm vinguis ab grans ideas ni enravessadas teorías; no esperis de mí cap obra d' aquellas qu' immortalisan.

Jo, noya, no soch un sabi ni tinch pretensions d' artista: Soch un cor jove que canta, soch un home que t' estima.

—¿Quán ens casém?—me preguntas, y jo 't responch:—Si vols, ara; pro si no ho fem civilment, á mí l' avi 'm treu de casa, y si no aném á l' Iglesia no 'ns dona permís ta mare. Diguém que ja som casats, y s' acaban las barallas.

PEP LLAUNÉ

PRINCIPAL

En altres temps, una obra de las condicions de *La vida pel Czar* hauria sigut la vida per l' empresa, y 's representaria centenars de vegadas.

L' arranjador de la célebre novela rusa del mateix títul, original de Peter Newsky, ha tret un gran partit de las situacions dramáticas, donant ab molt bon acert vida á escenas y personatjes exòtics per nosaltres, pero que conservan l' original grandesa, mercés á l' art ab que han sigut construïts, á la veritat psicológica y al pintoresch ambient en que 's desenrotlla la comedia.

Pel seu corte, la obra de referencia pot dirse qu' entra dins del cayent melodramàtic, pero ¡ay! tant de bó que 'ls que 's dedican al conreu d' aquest género s' inspiren en produccions com *La vida pel Czar*, hermós poema del amor humil, noble episodi de la vida d' un esclau, brollador d' intensas emocions, tot poesia y tot tendresa.

Tots els quatre actes están ben construïts y son d' una bellesa plástica encantadora. El primer, y el tercer, sobre tot, produheixen una forta sugestió en aquest sentit de visualitat artística. Aquesta gran qualitat va acompanyada aquí d' un assumpto altament simpàtic y interessant, y de una trassa gens vulgar en l' entrellat de l' acció, excessivament precipitada á ratos, y, á estonas, massa calmosa, únich defecte de bulto que s' hi descubreix, y per cert ben perdonable tenint en compte lo complicat de l' argument y els esculls que l' autor ha hagut de véncer pera arribar al desenllás.

El diálech deu ser hermós, sobriament cisellat en l' original, y matisat de pensaments felissos, alguns dels quals conservan la justa expressió en la traducció, á voltas un xich ampulosa.

La presentació escénica molt notable.

En l' interpretació, bé tots, y especialment las senyoras Morera y Xirgu y el senyor Jiménez, Aquest en l' emocionant escena final del tercer acte 's guanya cada nit una justíssima ovació.

ESTÀTUA QUE S' ANIMA

— Endavant!... Qu' entri sense por, la gent honrada!...

ELDORADO

I fantasmí, de 'n Roberto Bracco es un cas psicológich especial, més que especial, extravagant, portat á l'escena sense altra finalitat que atacar els nervis del espectador que 's complau en admirar las moltas bellesas artísticas y literarias que enclou el drama, intensament sugestíu, pero ben poch emocionant.

Segons la nostra manera de veure, las produccions teatrals que, sense tenir per objecte la bellesa plástica, l'espill de costums ó l'expansió de sentiments humans, se ns presentan ab un fons d'intenció ideológica y matisada de pensaments científichs, es á dir, els titulats dramas d'ideas deurían haver de tancar sempre un fons de moral social. Y aixó es lo que no té *I fantasmí*, donchs no hi pot haver moral ahont no hi ha veritat assequible. Si en comptes de tractar l'autor un cas raro, hagués tractat un cas normal, la seva obra hauría guanyat no sols en finalitat sino en consistencia.

Qu' en el llibre de 'n Bracco hi ha hermosas situacions,

POTSER TÉ RAHÓ

—Y donchs, Alfredito, ¿qué me 'n diu del fracás del Comité de Defensa?

—La culpa ha zigut zeva. Varen gazarze totz elz dinerz en candidatura y paztetaz, y lo que convenía era gazarloz en rogativaz y tridúoz.

magníficas ideas de pensador y un estil literari magistral, es innegable; com ho es també que l'obra resulta desigual y que decau ostensiblement desde 'l tercer acte.

La tasca artística del eminent actor Garavaglia, que interpreta 'l tipo del gelós *Artunni*, es elogiabile de tota ponderació. No 's concebeix que 's pugui matisar aquell perfecte conjunt d'un cas médech y un caràcter humá ab la veritat y l'intensitat que ho fa ell, cuydant ab més exactesa l'expressió fisionómica, la veu, els moviments, fins el més petit detall. La senyora Porro-Guasti també hi está admirable.

Els demés actors ajudan discretament al mestre, presentant un conjunt ben acceptable.

—Pera avuy hi ha anunciada la primera representació de *I ventri dorati*, comedia de sátira social que ha fet parlar molt á tot arreu. Té cinch actes y es original d'un ilustre autor francès, l'Emili Fabre.

NOVETATS

Un modestíssim pintor á qui la sort no ha favoregut, però qu'espera fer la seva obra, se troba casat ab una artista de teatre que ja no exerceix. Vé que aquesta anyora las taulas y 's decideix á tornar á fer de comedianta, pero vé que 'l marit se n'entera y s'hi oposa. El pobre pintor está gelós de la seva dona y, prefereix la miseria al dolor moral que significa véurela assediada pels ulls lascius dels espectadors. No obstant, aquest home permet que la seva filla, una nena ignocenta y pura s'abandoni al mateixos perills que envoltavan á la mare en sa joventut; yaquest es el gros *lunar* del caràcter d'aquell personatge. Aixís estém al baixarse 'l llensol en el primer acte.

El segon passa en el *camerino* de la noya, en el moment en que aquesta va á interpretar la protagonista de *Salomé*. Ab tota premeditació la mare, que s'ha fet fer un traje espléndit, exigeix de la filla que li cedeixi 'l paper, fingintse indisposta aquella nit, pera poder representar-lo ella y cumplir aixís el seus anhels vehemets. Tramata l'engany, y en el precís instant de haver de sortir á escena, arriba 'l marit y s'oposa en absolut als seus desitjos, però tot es inútil... La comedianta sent la febre del art y torna á las taulas radiant de facultats y d'hermosura; torna á las taulas y triomfa, però 'l seu triomf es una ofensa á la dignitat del feble espós y malmet las ilusions de la tendre filla.

En el tercer, el desgraciat pintor, al veure's sense forsas pera triomfar ab el seu art y al sentirse mancat de voluntat pera contrarestar el triomf artístich de la esposa que l'empetiteix y l'engeloseix cada día més, determina suicidarse, suícid que no arriba á tenir funestas consecuencias gracias á la intervenció oportuna de la familia que, avants de tirar teló, el convens de que la artista ha de fer el seu camí, deixant de banda tota mena de prejudicis y lligams familiars.

Per l'argument transcrit pot comprendre que en el fons de *La Comedianta* hi batega un drama hermós y intensament emocionant. Si 'l nostre gran Iglesias l'hagués sentit del modo que l'ha pensat hauría fet d'aquest assumpto la més bella de las sevas produccions. En el transcurs de l'obra s'hi veuhen pincelladas de ma mestra: escenas d'esquisida tendresa, situacions que descubreixen

al genial dramaturg y *bocadillos* de florida prosa que revelan la facultat potencial del poeta popular. Que en aquesta com en totes las obras sevas, l'Iglesias s'ha mostrat lo qu'es: un gran poeta. Y el fabricant de dramas podrà errarlas ó no errarla, pero 'l poeta no s'equivoca may.

L'execució va ser resultat d'un voluntariós esforç y res més.

CONCERT-MALATS

Demà á la nit, en aquest mateix teatre, tindrà lloch un gran aconceixement artístich.

L'eminent pianista Malats, el portentós Malats donará un concert d'aquells que 's deixen sentir.

Las personas de gust musical ja saben ahont anar demà al vespre. Pensen que de Malats no 'n crían totes las didas y que las gangas s'han d'aprofitar quan passen; pensin que de programas *succulents* com el del concert que 'n Malats dona demà no se 'n confeccionan cada día; y pensin finalment que en Malats es en Malats y... aquí no hi ha profetas que hi valguin.

CIRCO BARCELONÉS

L'empresa no 's cansa de millorar els programas; y no son una sinó varias las nove tats que ofereix al públich cada senmana.

Darrerament han debutat ab éxit els Morandinis, la bella Olido, el gran Lanzetta y els notables Perezoff, artistas de la terra que han alcançat grans ovacions al Extranjer.

La varietat y la calitat, heus' aquí els grans secrets pera fer anar gent al teatre.

Y tant bé aixó ho ha com el *Circo Barcelonés*,

[prés que donant bó y per triar, ben aviat... ¡deixéulo anar!

L. L. L.

El vot es obligatori

Vull que tothom se n' enteri. Jo vaig votar, l'altre día; y no sols una vegada com la Lley ho determina, sinó que 'n vaig votar dugas, sens cometre cap delict, ni fé 'l paper poch simpátich d' instrument del caciquisme.

Sí, senyors. Dugas vegadas vaig votar; y... ¡malehit siga el gust que aixó va donarme!... Considerin. A la quinta secció del districte séptim, allá, prop dos quarts de quinze, vaig el vot dipositarhi, ja que 'l ferho aixís m' obligan. Vaig votar, donchs, com els deya, per més que aixó 'm fa malicia, y al tornar á casa meva... ¡caballers, quín cataclisme!

LA FORSA DE L' ABSTENCIÓ

— Desenganyis; ningú pot negar l' importancia del paper en blanc que ha sortit.

— Es veritat; ningú li negará, doctor... Molt paper, pero tot ridícol.

Vaig trobar la porta oberta, las taulas y las caderas en renou, la calaixera rompuda, y fet un registre, vaig notar que sóls faltavan set llensols, quatre camisas, un matalás, el canari, junt ab la gabia, una *Biblia* ricament enquadernada, un anell y dugas pintas del cap de la meva dona. De diners, la vritat siga dita, no van emportarsen per la rahó senzillíssima de que l' home que fa versos, ¿quíns diners volen que tinga?

Al veure semblant desori, casi 'm vaig rompre la crisma, donchs el cap em tocá 'l sostre del *bot* que vaig fer. Ma filla al veure com jo *botava*, me digué: —¿Veu? No volia *botar*, y ni una pilota *botar* més... Alló que diuen: «qui no vol caldo... tres tassas».

— Sí, noya... ¡Toma tripita!

LLUIS G. SALVADOR

«El 18 del actual falleció en Pont de Suert el propietario don Francisco Jordana, á cuyo cadáver se dió sepultura...»

¿Qué 'ls sembla?

¿Ho havían vist may vostés en lloch aixó de que 's dongués sepultura á un cadavre?

Ara compreném perquè aquella vella no volía morir-se may.

Ho feya, de segur, per dugas rahóns:

Per poder llegir noticias raras com la qu' hem copiat.

Y porque no li donguessin sepultura.

En un registre practicat per la policia el dimars de la senmana passada en una casa sospitosa de Sant Martí, va trobar, entre altres objectes, unas mil pessetas en bitllets del Banch falsos... que després, segon dictámen dels perits del Banch, han resultat que son bons.

Pero aixó es lo de menos. Lo graciós es que *El Imparcial* de Madrit, al publicar la noticia del registre que, segons dfu, li han transmés per teléfono, hi posa aquesta monumental portuguesada:

«Los agentes se incautaron de 2.550,100 pesetas en billetes falsos...»

Se coneix que 'ls diaris del *trust* gastan ulls d' augment.

Allá hont no hi ha més que 1,000 pessetas n' hi veuhen la friolera de dos milions y mitj.

Qui té gana somia pa.

Llástima que aixís com multipliquen las pessetas no pu-

guin també multiplicar els lectors, cada día ¡ay! més escassos!...

A las covas de la «Sala Mercé» s' hi representa actualment una visió infernal ab el títul de *El Palau de 'n Banyeta*.

Un assíduo concurrent va atrevir-se, l' altre día, á parlar ab un dels comparsas que fan de dimonis, y al despedir-se varen creuharse aquestas textuales paraulas: El visitant.—Vaja, que t' hi conservis!... Fins á demá!... El dimoni.—Si Deu ho voll!...

Com se veu, els diables de ca 'n Graner, sens dubte influhits per l' amo, son de bon ésser y gastan creencias.

Pobre Francisquet!

Segons fan corre, diumenge al vespre, al pati de *La Lliga*, cantava ab tó llastimós:

—Tan solo á mi salvación
dos caminitos le amparan:
O al poble á fer de pagés
ó un ministeri de 'n Maura.

Els del *Comité de Molestia Social* han quedat aclaparats y *abracadabrantats*.

D' aquesta ja no se n' aixecan més que per anar al Canyet.

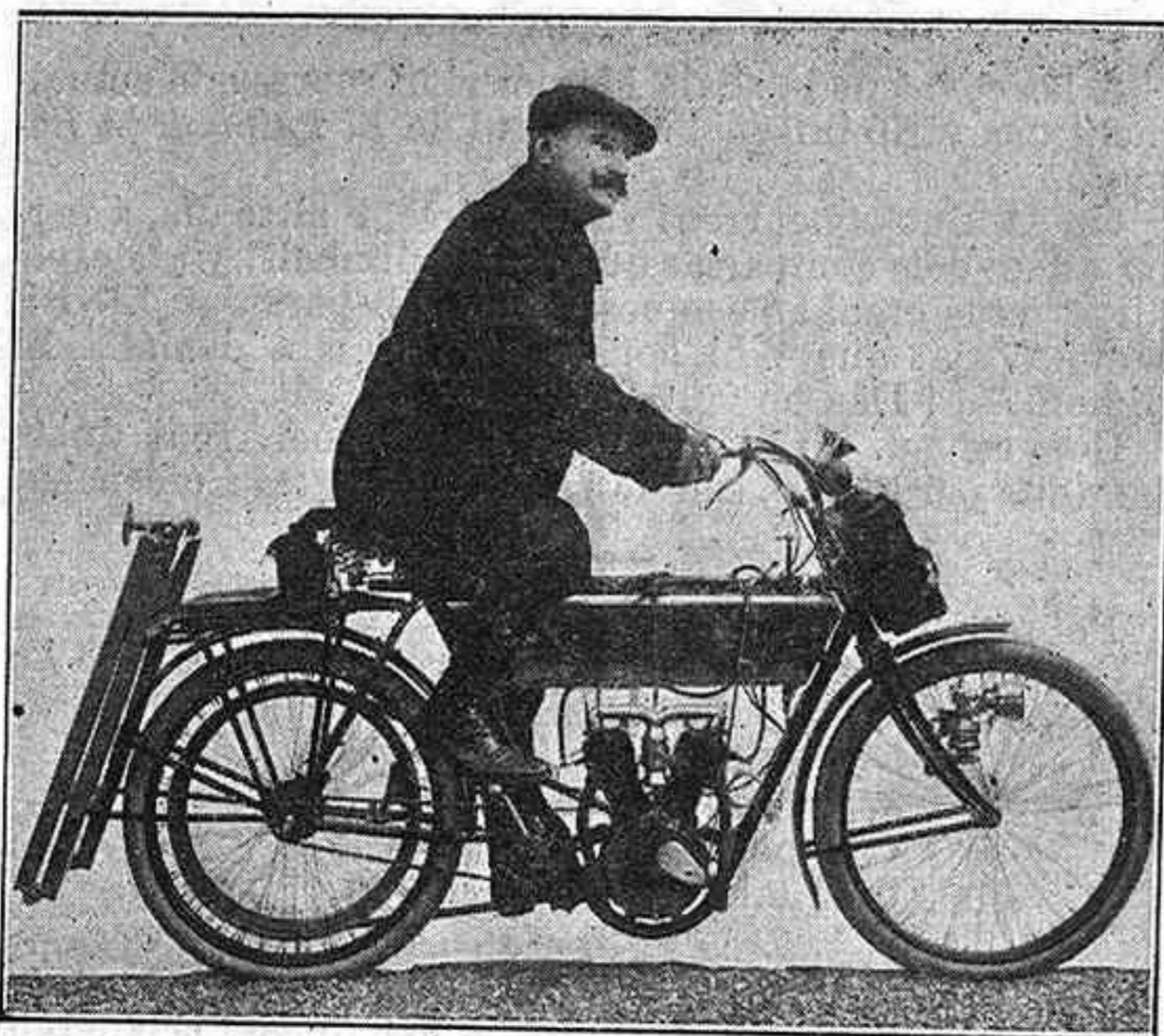
LA PRESIDENTA DELS JOCHS FLORALS

—¡Pobreta flor natural!... Hi ha que regarla, porque si no, ab la senmana de retrás que la festa ha sufert, se 'ns pansiría.

GAZETILLA ILUSTRADA

El popular fotógrafo

ALEXANDRE MERLETTI

corrent días enrera, muntat en el seu motocicle, si-
gué víctima d' un atropello en la vía pública, del
qual ne resultá ab algunas lesiões, que esperém no
tindrán per ell altrás conseqüèncias que una breu
interrupció en els seus habituals treballs.

Las eleccions del diumenge varen demostrar que 'l
sentiment carca va per terra.

Ja ho deya un dels nostres, ab gráfica expressió:

—Fixeuvos-hi bé, que ha sigut un fenómeno ben ex-
trany: La cayguda de la *Fulla* en plena primavera.

La nostra coral enhorabona al amich Pous y Pagés.

Ab l'alegría qu' es de suposar varem saber que diu-
menge, á las 4 de la tarde, havia sigut posat en llibertat.

A las quatre de la tarde del día de las eleccions? Qui-
na llástima!... Mitja horeta abans y tenia temps d' anar
á votar.

Haguessin pensat que havia de ser un vot pel Govern,
potser l' haurían desengaviat á l' hora d' obrir els co-
legis.

Llegim en un diari del dissapte:

«El candidato á concejal señor Vinaixa visitó ayer al
Gobernador...»

Ja ho veuhem.

Aún no asamos, ya pringamos.

El revolucionari y radicalíssim Vinaixa fent visita ab
don Àngel!

¿Qué voldrá d' aquest *àngel*, el valencianet postalero?

¿Que l' encomani á *Nostre Senyor*?

Diu que 'l senyor Ossorio no 's cansa d' elogiar al cos
electoral de Barcelona per l' exemple de ciutadania do-
nat ab els seus 90 mil vots emesos.

Encare que 'ns ho diguessin tots els quefes superiors
de policia d' Espanya, no arribaríam á entendre 'ls ale-
groys del nostre *Sanxo*.

Compendríam en bon' hora
el seu acontentament
si 'ls 90 mil vots fossin
per afavorí al Govern
Pró que don Àngel s' alegri
de que casi tots aquests
siguin pera la República?...
Vaja... *Vivirt para vert!*

NOTAS DE CASA

L' *Associació Nacionalista* y l' *Unió Calellenca*, destit-
jant rebre dignament als vuyt joves exilats que, en virtut de
l' amnistia votada darrerament per las Corts, tornavan aquell
día á Calella, organísá el primer de Maig diferents festeigs po-
pulars, als quals tingué l' atenció d' invitárnoshi.

LA ESQUELLA agraheix la galanteria de la Comissió organi-
zadora.

SOLUCIÓNS

A LO INSERTAT EN EL ULTIM NÚMERO

1.ª XARADA.—*To-ma-sa.*2.ª CADENA DE PUNTS.—*P a m**a v i**m i r a r**a s e**r e m a r**a n a**r a t a s**a c a**s a l e r**e m e**r e m*3.ª ANAGRAMA.—*Agost, Gasto.*4.ª CONVERSA.—*Lola.*5.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Marconi.*6.ª TARJETA.—*Alma de Dios—Las Bribomas.*7.ª GEROGLÍFICH.—*Tuyas es un nom de cinch llettras.*

TRENCA-CAPS

|XARADA

Ma segona es animal,
de prima 'n té la persona;
part de l' any tres-invers dona.
Lector: si ho miras com cal
y cavilas una estona,
molt bé trobarás que dóna
un dipòsit mon total.

EDUARDILLITO SALÓ

SINONIMIA

Que no total no hi ha día
la María
quan va á buscá aygua ab el tot
á casa del seu xicot.

A. B. (a) LO RECTOR DE VALLFOGONA

LOGOGRIFO NUMÉRICH

1 2 3 4 5 6 7 8.—Poble catalá.

1 3 7 6 2 2 1.— id. id.

3 4 2 2 7 6.— id. id.

3 1 8 5 1.— id. id.

1 3 7 8.— id. id.

5 7 6.—Número.

8 7.—Nota musical.

1.—Vocal.

A. ROSICLE

CONVERSA

—D' ahont vens, Rafel?
—Mira, vinch de comprar uns vins de Cèlaf, rancis
com potser may n' hages begut.
—Y á qui 'ls has comprat?
—A n' el germá de la Rita.
—¿Quín, el Tonet?
—No, el que fá poch t' he dit.

ROBERTO BORRELL

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

MANUALES-SOLER

VAN PUBLICADOS

	Ptas.		Ptas.		Ptas.
1. Química General.	1'50	30. Las Epidemias.	1'50	53. Formulario de Correspondencia Inglés-Español.	2'50
2. Historia Natural.	1'50	31. Cristalografía.	2	54. Carpintería Práctica.	2'
3. Física.	1'50	32. Artificios de fuego de guerra.	1'50	55. Instituciones de Economía Social (Cooperativas, Mutualidades y Sindicatos).	2
4. Geometría General.	1'50	33. Agronomía.	1'50	56. Prontuario del Idioma.	3
5. Química Orgánica.	1'50	34. Bases del Derecho mercantil.	1'50	57. Máquinas é Instalaciones hidráulicas.	2'50
6. La Guerra moderna.	1'50	35. Antropometría.	1'50	58. Pedagogía Universitaria.	2'50
7. Mineralogía.	1'50	36. Las Provincias de España.	2'50	59. Gallinero Práctico.	3
8. Ciencia Política.	1'50	37. Formulario Químico-Industrial.	1'50	60. Dai Nipón (El Japón).	3
9. Economía Política.	1'50	38. Valor social de leyes y autoridades.	1'50	61. Cultivo del Algodonero.	2
10. Armas de Guerra.	1'50	39. Canales de riego.	2	62. Galvanoplastia y Electrólisis.	2'50
11. Hongos comestibles y venenosos.	1'50	40. Arte de estudiar.	1'50	63. Educación de los niños.	3
12. La ignorancia del Derecho.	1'50	41. Plantas medicinales.	2'50	64. El Microscopio.	1'50
13. El Sufragio.	1'50	42. A, B, C del Instalador y Montador Electricista.— Tomo I.	2'50	65. Diccionario de Argot Español.	2'50
14. Geología.	1'50	48. Id. id. id.—Tomo II.	2'50	66. Piedras Preciosas.	2'50
15. Pólvoras y Explosivos.	1'50	44. Medicina Doméstica.	2	67. Manual de Mecánica Elemental.—Tomo I.	2
16. Armas de Caza.	1'50	45. Contabilidad Comercial.	3	68. Id. id. id.—Tomo II.	2
17. La Guinea Española.	1'50	46. Sociología contemporánea.	1'50	69. Los Remedios Vegetales.	2
18. Meteorología.	1'50	47. Higiene de los Alimentos y Bebidas.	1'50	70 y 71. Las Repúblicas Hispano-americanas.—2 ts.	5
19. Análisis Químico.	1'50	48. Operaciones de Bolsa.	1'50	72. Vinificación Moderna.	2'50
20. Abonos Industriales.	1'50	49. Higiene Industrial.	2'50	73. Plantas industriales.	2
21. Unidades.	1'50	50. Formulario de Correspondencia Francés-Español.	2'50	74. Cerrajería práctica.	2
22. Química Biológica.	1'50	51. Motores de Gas, Petróleo y Aire.	2'50	75. El Arte del periodista.	2'50
23. Bases para un nuevo Derecho Penal.	1'50	52. Las Bebidas alcohólicas.— El Alcoholismo.	1'50	76. La Electricidad en la Agricultura.	2
24. Fuerzas y Motores.	1'50				
25. Gusanos parásitos en el hombre.	1'50				
26. Fabricación del Pan.	2				
27. Aire atmosférico.	1'50				
28. Hidrología Médica.	1'50				
29. Historia de la Civilización Española.	2				

TOMÁS CARLYLE
Obra nueva

Folletos de última hora

Pesetas
6

LITERATURA SENSACIONAL

M. LEBLANC

Arsenio Lupín

LADRÓN DE LEVITA

Un tomo en 8.º, Ptas. 2'50

M. LEBLANC

Arsenio Lupín

contra **HERLOCK SHOLMES**

Un tomo en 8.º, Ptas. 2'50

M. LEBLANC

La aguja hueca

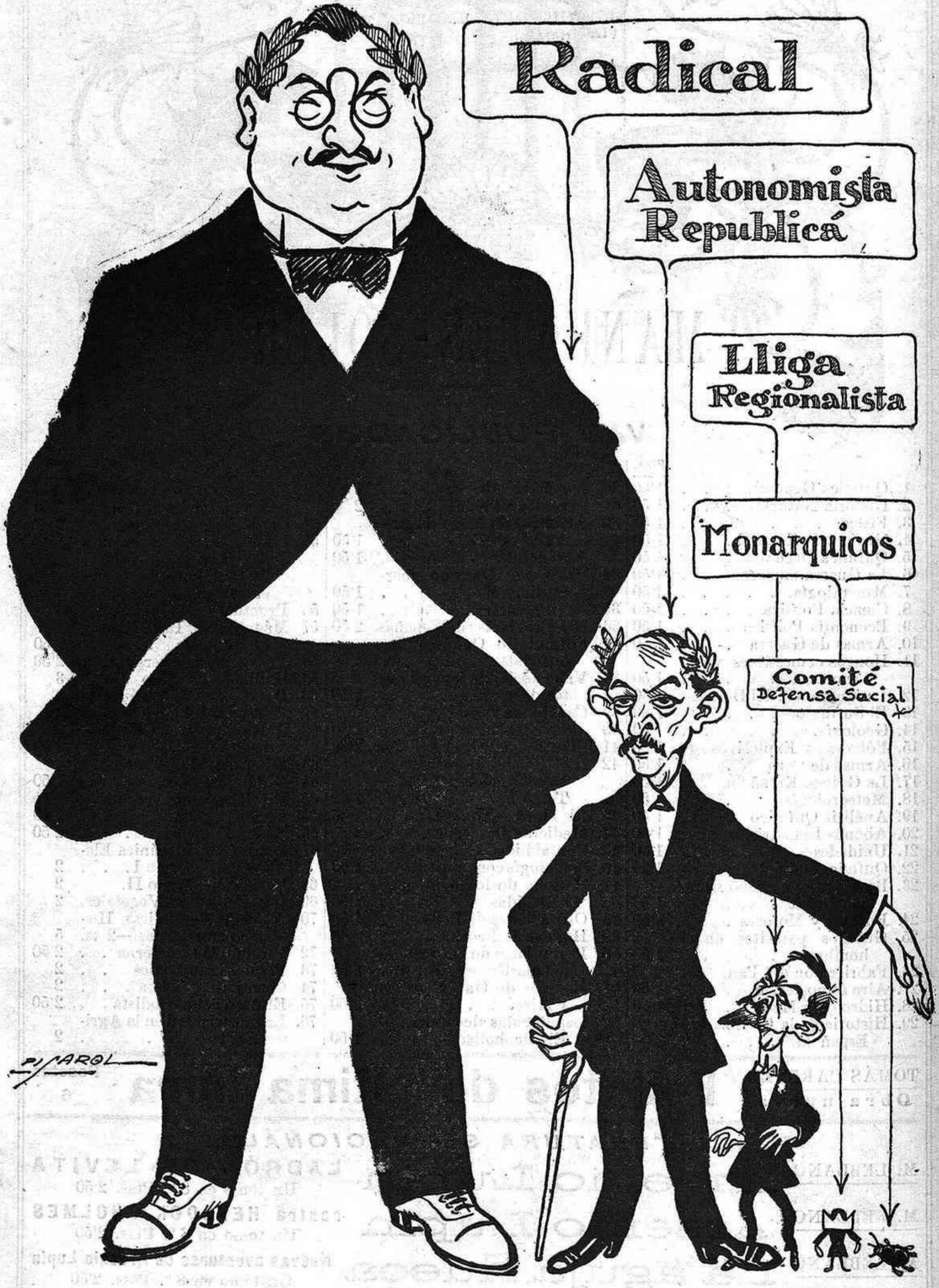
Nuevas aventuras de **Arsenio Lupín**

Un tomo en 8.º, Ptas. 2'50

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, si no 's remet además un ral pera certificat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

LAS ELECCIONS DEL DIUMENGE

PI ARGOL

El resultat.